

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201502660-9

Dato:
20.02.2015

SVAR PÅ HØRING OM ENDRINGER I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN (STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT MV) - REGION ØST

Vi viser til brev av 04.02.15 hvor forslag om endringer i straffegjennomføringsloven for å gi hjemmel til straffegjennomføring i annen stat ble sendt på høring.

Kriminalomsorgen region øst har sendt høringsbrevet til alle enhetene i regionen med anmodning om å komme med synspunkter til høringsnotatet. Vi har fått svar fra følgende:

- Ullersmo fengsel
- Oslo fengsel

Uttalelsene følger vedlagt.

Kriminalomsorgen region øst har følgende kommentarer til høringsnotatet

Innledningsvis vil vi bemerke at vi finner det svært uheldig at en lovendring som berører så mange prinsipielle, kompliserte og viktige problemstillinger av både juridisk, praktisk og økonomisk karakter blir sendt ut med en høringsfrist på til sammen uker 3 uker. Dette gjør det vanskelig å få til en god og bred høringsprosess, noe antallet tilbakemeldinger fra enhetene illustrerer. I tillegg kommer høringen midt i vinterferieavviklingen. Dette har gjort det vanskelig å få til en bred høringsprosess internt på kontoret.

Vi viser i den forbindelse til utredningsinstruksen pkt. 5.2 hvor det fremgår at høringsfristen normalt skal være minst tre måneder, og ikke mindre enn seks uker. Instruksen kan fravikes når særlige omstendigheter gjør det nødvendig. Det er store kapasitetsutfordringer i kriminalomsorgen. Samtidig har dette vært situasjonen i lang tid.

Det legges i lovendringsforslaget opp til at innsatte som gjennomfører straff i annen stat er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal ha likeverdige rettigheter og plikter som følge av dette, uten at det er beskrevet nærmere i høringsnotatet hvordan dette er tenkt gjennomført på området som f.eks. kommunikasjon, besøk, fremstillinger, permisjoner ol. Det burde ha vært foretatt en grundigere gjennomgang av hvordan dette er tenkt gjennomført og ivaretatt. Det er vanskelig å vurdere om innsatte får likeverdige rettigheter og plikter når dette ikke er nærmere beskrevet.

Det legges opp til en ordning hvor fengselet i mottakerlandet som utgangspunkt skal bemannes av personell fra mottakerlandet. Det hadde vært ønskelig at det i høringsnotatet ble sagt noe om hvilke krav som vil bli stilt til fengselsbetjentutdanningen i land det er aktuelt å leie fengselsplasser av og hvilken type opplæring det er tenkt at mottakerlandets personell skal få for å sikre at de har tilstrekkelig kjennskap til norsk straffegjennomføringslov, jf. straffegjennomføringsloven § 8.

Det legges i utkastet opp til at det vil være kriminalomsorgens ansvar å sikre at innsatte får oppfylt retten til opplæring og retten til helsehjelp. Dette i motsetning til hva som gjelder under straffegjennomføring i Norge, hvor dette er hhv opplæringsmyndighetenes og helsemyndighetens ansvar, jf. også straffegjennomføringsloven § 4.

Høringsnotatet er noe uoversiktlig utformet, noe som har gjort det vanskelig å gi en systematisk tilbakemelding på notatet. Av tids- og kapasitetsmessige hensyn har vi valgt å kun knytte noen kommentarer til selve lovendringsforslaget og peke på noen av de problemstillingene som vi ser at forslaget reiser. Avslutningsvis har vi noen kommentarer til målgruppen for ordningen og til hjemmelsgrunnlaget for overføring til og fra straffegjennomføring annen stat.

Vi har følgende kommentarer til selve lovendringsforslagene:

Forslag til ny § 1 a første ledd:

Slik bestemmelsen i dag er formulert åpner lovens ordlyd for at ubetinget fengselsstraff kan gjennomføres i medhold av §§ 12, 13 og 16 i annen stat. Vi er usikker på om dette er tilsiktet.

Forslag til ny § 1 a annet ledd:

Vi støtter at det må være en forutsetning for straffegjennomføring i annen stat at innsatte skal ha likeverdige rettigheter og plikter under gjennomføringen. Vi ser imidlertid en rekke områder hvor dette kan bli utfordrene å ivareta/oppfylle, og har nedenfor prøvd å kort peke på noen av disse.

Retten til privatliv og familieliv: Det legges i høringsuttaalelse opp til at innsattes mulighet til å opprettholde jevnlig kontakt med barn under 18 år vil være et svært viktig moment ved vurderingen av hvem som kan overføres, slik at både barnets og innsattes rettigheter ivaretas. Samtidig sies det under punktet om "Hvem som skal kunne overføres til straffegjennomføring i annen stat" at innsatte som mottar besøk av egne barn ikke vil være egnet for en straffegjennomføring i annen stat. Det bør fremgå klarere i hvilken grad innsatte med barn under 18 år kan overføres til straffegjennomføring i annet land, eller om dette kun gjelder der innsatte mottar/har mottatt besøk. Videre bør det sies noe mer om i hvilken grad innsattes kontakt med andre familiemedlemmer skal tillegges vekt i vurderingen av en eventuell overføring, herunder kontakt med ektefelle, samboer, foreldre og særkullsbarn. Det bør også sies noe om betydningen av f. eks alvorlig sykdom i nær familie.

Under avsnittet om retten til familieliv og vurdering av om overføring vil være et uforholdsmessig inngrep, trekkes det inn vurderingstema som soningsstatus, innsattes ønske om

opplæring og helsemessige forhold. Vi kan ikke se at det er relevant i forholdsmessighetsvurderingen knyttet til retten til privatliv og familieliv.

Det vises i høringsnotatet til at ikke alle har mulighet til å gjennomføre fengselsstraffen i nærheten av familie og venner. Vi vil i den forbindelse presisere at nærhetsprinsippet tillegges stor vekt i vurderingene av plassering/overføring ved straffegjennomføring i Norge. Vi forsøker så langt det lar seg gjøre å ta hensyn til innsattes kontakt med familie og barn.

Mulighet for fremstilling: Det fremgår ikke av høringsnotatet i hvilken grad innsatte vil kunne innvilges fremstillinger eller permisjoner under soning i annen stat. Det uttales imidlertid på s. 16 at mottakerstaten normalt vil være interessert i å redusere utganger fra fengselet i form av fremstillinger, permisjoner mv. til et minimum. Det vises til avtale mellom Belgia og Nederland hvor Nederland ikke har akseptert ordinære utganger fra fengselet. Vi antar derfor at det samme vil gjøres gjeldene dersom Norge inngår avtale om å leie plasser i Nederland.

For langtidsdømte blir det ofte stilt krav om/signalisert at det er ønskelig at innsatte gjennomfører fremstillinger/flere fremstillinger før det vurderes som sikkerhetsmessig forsvarlig med en permisjon. Manglende muligheter til fremstillinger vil derfor kunne få betydning for når innsatte tidligst vil bli innvilget permisjon og for innsattes videre soningsprogresjon, jf. også om dette under punktet om målgruppe.

Opplæring: Det fremgår av utkastet s. 11 pkt. 2.4.4 fjerde avsnitt at innsatte med rett til opplæring som utgangspunkt ikke skal overføres. Det åpnes i neste setning for at dette likevel kan skje. Det må i så tilfelle vurderes om det er formålstjenlig å inngå en egen avtale med en tilbyder om eventuell opplæring av innsatte i utenlandsk fengselsavdeling. Vi legger til grunn at dette innebærer at innsatte skal tilbakeføres til Norge dersom innsatte ønsker å benytte seg av denne retten og det ikke kan etableres et opplæringstilbud i annen stat som tilfredsstiller opplæringslovens krav, jf. de europeiske fengselsreglene del 1. pkt. 2.

Program: Det sies ikke noen om programvirksomhet i høringsnotatet. Vi legger til grunn at dette må være en del av tilbudet også under straffegjennomføring i annen stat, jf. prinsippet om likeverdig soningstilbud. Deltagelse i program og andre kriminalitetsforebyggende og endringsrettede tiltak er viktig som ledd i rehabiliteringen til den innsatte. Videre vil denne type deltagelse også inngå som en del av vurderingen av om innsatte kan innvilges permisjon, overføres lavere sikkerhet, prøveløslatelse ol. Det vil derfor være viktig at det tilrettelegges for slik deltagelse også under straffegjennomføring i utlandet. For at innsatte skal kunne nyttiggjøre seg programdeltagelse, er det en forutsetning at programmet gjennomføres på et språk som innsatte behersker godt.

Tvangsmidler: Vi antar at fengsel som Norge inngår avtale med i annen stat vil ha samme type tvangsmidler tilgjengelig som fengsler i Norge og at disse underlegges samme sikkerhets og godkjenningsskrav som i Norge, jf. straffegjennomføringsloven 38 med forskrift og retningslinjer. Vi legger videre til grunn at terskelen for når dette skal tas i bruk skal være lik som i Norge. Det vil i den forbindelse være viktig med grundig opplæring i regelverk og bruk. Det vil videre være spesielt viktig med god kommunikasjon og grundig dokumentasjon i disse sakene. Der bruken av tvangsmidler overstiger frister som gjør at regional nivå/KDI skal kobles inn blir dette spesielt viktig. Dersom det legges opp til at hele eller deler av saksbehandlingen skal foregå på engelsk er det nødvendig at kriminalomsorgen får tilstrekkelig opplæring for å sikre en forsvarlig saksbehandling og at vi har lik forståelse av ord, begreper og faguttrykk. Dette vil også være viktig ved vurderingen av at innsatte helsetilstand blir tilstrekkelig ivaretatt. Det er videre viktig

at det sikres gode kommunikasjonslinjer mellom fengselet og region/direktorat i Norge, da det ofte er behov for innhenting av ytterligere informasjon i disse sakene.

Kroppslig undersøkelser: Tilsvarende gjelder her.

Utelukkelse fra fellesskap: også her vil det være viktig med god opplæring i regelverket for å sikre lik forståelse og praktisering av regelverket.

Disiplinærreaksjoner: Det fremgår av utkastet av eventuell bruk av disiplinærreaksjoner ikke skal være mer inngripende enn i Norge. Her vil det være viktig med god opplæring i regelverk og praksis. Det vil i disse sakene kunne oppstå vanskelig bevismessige situasjoner på grunn av språkvansker. Det vil derfor være viktig med god journalføring og grundige hendelses- og avhørsrapporter.

Vi ser videre at det kan oppstå vanskelige vurderinger f. eks der innsatte oppbevarer rusmidler på cellen, men hvor forholdet ikke nødvendigvis vil bli straffeforfulgt etter mottakerlandets lovgivning. Vi viser i den forbindelse til uttalelse fra Oslo og Ullersmo fengsel som følger vedlagt.

I henhold til rundskriv KDI 12/2014 skal innsatte som er i målgruppen for dette som hovedregel tilbys russamtalen som alternativ reaksjon. Det bør tilrettelegges for at dette kan tilbys også under straffegjennomføring i annen stat, jf. prinsippet om likeverdige soningstilbud.

Bruk av rusmidler mv: Det er forbud for innsatte i norske fengsler å bruke enhver form for alkohol, narkotika eller andre rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet, jf. forskrift til straffegjennomføringsloven § 3-21 at. Vi legger til grunn at dette vil gjelde tilsvarende i annen stat, men at det er mottakerlandets lovgivning som regulerer i hvilken besittelse og bruk er straffbart. Videre antar vi at det med lovlig foreskrevet, menes lovlig foreskrevet av mottakerlandets helsepersonell.

Religion og livssyn: Vi kan ikke se at det er nærmere omtalt i utkastet hvordan dette skal ivaretas under straffegjennomføring i annen stat.

Erstatningssaker: det bør reguleres nærmere hvilke lands lovgivning som kommer til anvendelse ved spørsmål om erstatning for skade under opphold i fengsel i annen stat f. eks ved utførelse av arbeid i fengselet, tap av effekter, skade på eiendom etc.

Språkutfordringer:

Høringsnotatet inneholder lite informasjon om hvordan eventuelle språklige utfordringer skal løses. Utfordringer knyttet til at ansatte og innsatte snakker ulikt språk vil kunne få betydning i flere sammenhenger.

Sikkerhet: Mottakerlandets ansatte vil som utgangspunkt ikke ha kontroll med hva de innsatte snakker om i fellesskap når de kommuniserer på norsk. Dette vil gjøre det vanskelig for ansatte å ha oversikt over hva som skjer i fangemiljøet (både planlegging av rømmingsforsøk, trusler mot ansatte og innsatte). Kan bli vanskelig for ansatte å oppfatte en reel trusselsituasjon.

Kommunikasjonsvansker: Innsatte kan ha vanskeligheter med å forstå beskjeder og ordre. Kan medføre vanskelige bevismessige situasjoner ved en eventuell etterfølgende disiplinærreaksjon og kan i ytterste konsekvens kunne medføre unødvendig bruk av tvang. Viktig at det er høy bevissthet rundt dette hos de ansatte og at det føres grundige journalnotat og hendelses- og avhørsrapporter i forbindelse med hendelser.

Veiledningsplikt. Kriminalomsorgen har alminnelig veiledningsplikt overfor domfelte som spør om sine rettigheter og plikter i konkrete saker, jf. straffegjennomføringsloven § 7, jf. forvaltningsloven 11. For å sikre at dette blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte er det viktig at det sikres at de ansatte har tilstrekkelig kunnskap om norsk regelverk.

Forkynning av dokumenter. Det vil være behov for å ha norske ansatte som er godkjent som stevnevitne og kan forkynne dokumenter for innsatte, jf. domstolsloven kap. 9.

Muntlig kommunikasjon: Det vil kunne oppleves som en tilleggsbelastning for norske statsborgere å ikke kunne kommunisere på norsk med de ansatte i fengselet. Det kan stilles spørsmål ved om det er forholdsmessig at norske statsborgere, som begår et straffbart forhold i Norge og blir dømt av en norsk domstol, skal måtte gjennomføre straffen i et fengsel i utlandet hvor vedkommende ikke kan kommunisere på norsk med de ansatte. Det vil for mange kunne oppleves som unaturlig og vanskelig å måtte kommunisere på engelsk, noe som vil kunne vanskeliggjøre rehabiliteringstiltak som f. eks programdeltagelse, behandling, kartlegging, utarbeidelse av fremtidsplaner ol.

Vi antar at norske statsborgere som ikke snakker engelsk vanskelig vil kunne overføres til soning i annen stat. Vi viser i den forbindelse til de europeiske fengselsreglene pkt. 87.2 hvor det fremgår at direktøren, ledelsen og flertallet av fengselets øvrige ansatte skal kunne snakke samme språk som den største gruppen innsatte, eller et språk som flertallet av de innsatte forstår.

Skriftlig kommunikasjon: Vi kan ikke se at det er sagt noe om hvilket språk som skal benyttes i forbindelse med saksbehandlingen der innsatte gjennomfører straff i annen stat. Vi kan heller ikke se at det er sagt noe om hvor selve saksbehandlingen skal foregå, om det er i fengselet i annen stat eller i en enhet i Norge ("moderfengselet"). Dersom vedtakene skal skrives på norsk som i dag vil dette kreve at norske ansatte i fengselet kan forklare ansatte i fengselet innholdet i vedtakene og gi innsatte veiledning der dette er nødvendig, jf. forvaltningsloven § 11. Dersom vedtakene skal skrives på engelsk vil dette kreve grundig opplæring av ansatte, også klageinstansen. For å sikre en forsvarlig saksbehandling er det viktig at vi har lik forståelse av ord, begreper og faguttrykk.

Vi antar at innsatte vil ha rett til å få vedtaket skrevet på norsk dersom han ønsker det, under henvisning til at innsatte regnes som innsatt i fengsel i Norge og at forvaltnings-språket i Norge er norsk, jf. prinsipputtalelse fra lovavdelingen 2002/6741.

Journalføring, rapportskrivning- ol. Det er ikke sagt noe om hvilket språk som skal benyttes ved journalføring ol. Dersom journaler i Kompis, avhørsrapporter, hendelsesrapporter, dagsjournaler ved bruk av tvangsmidler, innberetninger ol skal skrives på engelsk, vil det være viktig med grundig opplæring, jf. ovenfor. Vi antar at innsatte vil ha rett til å få dokumentene oversatt til norsk dersom han ønsker det. Dette vil være viktig både av hensyn til en forsvarlig saksbehandling og av hensyn til innsattes rett til innsyn og kontradiksjon.

Telefonkontroll: Ut i fra målgruppen for ordningen antar vi at det i første omgang vil være aktuelt å leie fengselskapasitet i fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Telefonsamtaler til og fra innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal som hovedregel kontrolleres, jf. straffegjennomføringsloven § 32 andre ledd med tilhørende retningslinjer. Kontroll kan skje ved at samtalen avlyttes og partene kan pålegges å føre samtalen på et språk som de tilsatte behersker. Vi antar at innsatte som snakker norsk ikke kan pålegges å snakke engelsk under telefonsamtalen så lenge innsatte er å anse som innsatt i fengsel i Norge, jf. prinsippet om likeverdig soningstilbud. Vi stiller spørsmål ved hvordan denne kontrollfunksjonen skal ivaretas. Vi kan ikke se at dette er omtalt nærmere i utkastet.

Brevkontroll: Postsending til og fra innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal som hovedregel kontrolleres, jf. straffegjennomføringsloven § 30 annet ledd med tilhørende retningslinjer. Kontroll kan skje ved åpning og gjennomlesning. Innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå kan ikke pålegges et bestemt skriftspråk. Vi antar at kontroll av postsendinger lar seg løse ved at posten adresseres til hovedfengselet i Norge, og at kontrollen gjennomføres her før posten videresendes til fengselet i utlandet. Dette kan imidlertid bli utfordrende ved postsending til og fra offentlig forsvarer ol, hvor sendingen alltid skal åpnes i nærvær av innsatte, jf. bestemmelsens sjette ledd.

Tv-kanaler avis, radio: det fremgår av utkastet s. 6 at innsatte som soner i utenlandsk fengsel skal ha tilvarende rett til bruk av fjernsyn og radio. Vi antar at dette innebærer at innsatte vil kunne få tilgang til norske aviser og norske tv- og radiokanaler dersom han ønsker dette. Tilsvarende ved bibliotekjenester, dersom innsatte ønsker tilgang på bøker skrevet på norsk.

Helsehjelp: Psykologbehandling kan bli utfordrende på et annet språk. For at innsatte skal kunne nyttiggjøre seg terapi og psykologbehandling er det en forutsetning at både behandler og innsatt snakker godt engelsk eller et annet felles språk.

Tilbakeføringsarbeid: Det må tilrettelegges for at språkutfordringer ikke er til hinder for utarbeidelse av fremtidsplaner, kartlegging og tilbakeføringsarbeid, jf. straffegjennomføringsloven § 41.

Økonomiske forhold:

Vi legger til grunn at det er en forutsetning at innsatte og/eller pårørende ikke skal påføres ekstra kostnader som følge av at innsatte soner i annen stat, jf. prinsippet om likeverdig soningstilbud, Vi ser enkelte områder hvor dette kan bli utfordrene.

Telefon: det må være en forutsetning for en overføring at dette ikke skal få økonomiske konsekvenser for verken innsatte, familie/pårørende eller andre (kontakt med forsvarer, advokat, retthjelpsordninger ol.). Det er ikke sagt noe i høringsutkastet hvordan dette skal løses når det gjelder kostnader knyttet til telefonering. Det er atskillig dyrere å ringe til utlandet, så vi antar dette må kompenseres på en måte eller at det legges opp til en løsning hvor kostnadene ikke belastes den som ringer/blir oppringt.

Porto: Tilsvarende gjør seg gjeldene ved portoutgifter til utlandet. Vi antar at dette lar seg løse ved at posten adresseres hovedfengselet i Norge, og at kriminalomsorgen frakter posten videre til fengselet i utlandet.

Besøk: det fremgår av utkastet at innsatte som soner i utenlandsk fengsel skal ha tilvarende rett til besøk som innsatte i fengsel i Norge. Det kan for enkelte bli lang reisevei. Det bør derfor vurderes om det bør tilrettelegges for lengre besøk der domfelte gjennomfører straff i annen stat og pårørende kommer på besøk. Vi foreslår at det utarbeides egne regler for besøk der innsatte gjennomfører straff i annen stat.

Visitortjeneste: vi kan ikke se at det er omtalt nærmere hvordan dette eventuelt skal gjennomføres der innsatte gjennomfører straff i fengsel i utlandet. Dersom det er tenkt at innsatte skal kunne å tilsvarende tilbud om dette som i norske fengsler, antar vi at det vil bli spørsmål om økonomisk kompensasjon til organisasjonene som tilbyr denne type tjenester dersom de skal reise til et annet land for å utføre dette. Alternativt at dette tilbys fra lokale organisasjoner, forutsatt at språkutfordringer ikke er til hinder for det.

Nye straffbare forhold:

Det fremgår av utkastet at mottakerstatens tjenestemenn vil være underlagt taushetsplikt etter straffegjennomføringsloven § 7 bokstav h. Overtredelse av taushetsplikten er straffbart etter norsk straffelov. Samtidig fremgår det av utkastet at straffbare forhold som begås i fengselet vil måtte behandles etter mottakerstatens straffelov og straffeprosess. Dette fremstår som motstridende og bør avklares nærmere.

Vi ser også enkelte andre utfordringer knyttet til at det mottakersstatens straffelovgivning som vil gjelde dersom det begås nye straffbare forhold under soning i annen stat. Vi viser i den forbindelse til høringsuttalelsene fra Oslo fengsel og Ullersmo fengsel som følger vedlagt.

Forslag til ny § 1 a tredje ledd:

Det fremgår av forslag til § 1 a tredje ledd at staten skal sørge for at domfelte som gjennomfører straff i annen stat får tilbud om *helsehjelp* som er likeverdig med det *tilbudet* domfelte ville hatt krav på ved soning i Norge. Samtidig fremgår det av utkastet s. 12 at innsatte ved soning i utlandet skal ha likeverdige *helsetjenester*, men ikke nødvendigvis helt likt *helsetilbud* som ved soning i Norge. Dette fremstår som noe motstridende.

Det fremgår videre av utkastet s. 12 fjerde avsnitt at *kriminalomsorgen* må sørge for at den innsatte gis forsvarlig helsehjelp i mottakerstaten av likeverdig kvalitet som helsehjelp i Norge eller (...). Vi stiller spørsmål ved i hvilken grad det kan forventes at kriminalomsorgen skal kunne vurdere kvaliteten på et slikt tilbud. Dette må forsettes vurdert av myndighet med helsefaglig kompetanse.

Vi kan ikke se at det fremgår av høringsnotatet hvordan sykehusinnleggelse under straffegjennomføring i annen stat skal håndteres. Vi etterspør en nærmere klargjøring av dette både når det gjelder jurisdiksjon/bruk av tvang (tilbakeholdelse) utenfor fengselets området, ansvar for vakthold under sykehusoppholdet, hvem som skal dekke utgiftene til oppholdet og muligheten for å gjennomføre straffen i medhold av § 13 under opphold på sykehus i mottakerstaten.

Forslag til ny § 1 a fjerde ledd:

Ordringen med å gjennomføre ubetinget fengselsstraff i annen stat bygger på prinsippet om at innsatte er å anse som innsatt i fengsel i Norge, og at innsatte skal ha likeverdige rettigheter og plikter som følge av dette. Dette vil innebære at straffegjennomføringsloven gjelder tilsvarende under en slik straffegjennomføring, jf. straffegjennomføringsloven § 1. Dersom det er aktuelt å gjøre unntak fra noen av de rettighetene som loven gir innsatte, mener vi at dette er en avgjørelse av så inngripende karakter at det bør være noe lovgiver må ta konkret stilling til.

Ut i fra rettsikkerhets- og demokratihensyn er det problematisk at det legges opp til en generell adgang til å gjøre unntak fra lovens bestemmelser. Vi mener videre at dette står i direkte motstrid til forslagets § 1 a andre ledd, om at innsatte "*er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal ha likeverdige rettigheter og plikter som følge av dette*".

Det fremstår også problematisk at det legges opp til at det er ved de mest inngripende beslutningene, som bruk av tvangsmidler, at det vil kunne være aktuelt å gjøre unntak fra norsk lovgivning. Vi viser i den forbindelse til at uttalelsene i utkastet s. 17 og 18 om at Norge "*antakelig ikke gis jurisdiksjon utenfor fengsel i mottakerstaten*" og at "*det antas at de (utenlandske regler) må holde seg innenfor de rammene som oppstilles i norsk lovgivning på tilsvarende områder*". Dette bør etter vårt syn avklares nærmere før innsatte overføres til straffegjennomføring i annen stat.

Vurdering av overføring til straffegjennomføring i annen stat - regelverk og målgruppe:

Vi kan ikke se hjemmelsgrunnlaget for overføring er nærmere omtalt i høringsuttalelsen. Vi legger til grunn at det er straffegjennomføringsloven § 14 og 15, jf. § 1 a som vil utgjøre hjemmelsgrunnlaget for en overføring til og fra straffegjennomføring i annen stat. Vi antar videre at § 14 første ledd bokstav e) vil være det mest aktuelle alternativet for en overføring der domfelte ikke selv ønsker en slik overføring.

Det bør sies noe nærmere om i hvilken grad innsatte kan overføres fra fengsel i annen stat til straffegjennomføring i medhold av §§ 12, 13 og 16.

Å overføre innsatte til soning i utlandet mot deres vilje er et inngripende tiltak og vil kunne by på svært vanskelige vurderinger. For å sikre en så stor grad av likebehandling og forutberegnelighet som mulig, vil det være svært viktig at det gis nærmere føringer for både vurderingstema og saksgangen i disse sakene.

Vi foreslår på denne bakgrunn at det utarbeides en egen bestemmelse om tvangsoverføring til straffegjennomføring i utlandet i straffegjennomføringsloven § 14. Bestemmelsen bør utformes på en slik måte at det gis klare føringer om på hvilket tidspunkt og på hvilke vilkår, det vil være aktuelt med en overføring til og fra straffegjennomføring i annen stat. Dette vil gjøre det lettere å praktisere regelverket og sikre større grad av forutberegnelighet og likebehandling.

Videre bør det sies noe om når innsatte skal tilbakeføres til Norge, og hvilke momenter som vil inngå i en slik vurdering.

Vi er enig med Ullersmo fengsel at det vil være spesielt viktig at det gis forhåndsvarsel i god tid i disse sakene, for å sikre at saken blir så godt opplyst som mulig og at innsatte får mulighet til å konferere med advokat dersom de ønsker det. Vi viser til fengselet uttalelse som følger vedlagt.

Vi stiller videre spørsmål ved om mottakerlandets myndigheter er ment å ha en rolle i vurdering av hvem som skal overføres. Det fremgår av høringsforslaget punkt. 2.4.3 andre avsnitt at det kan være aktuelt med utlevering av personopplysninger knyttet til de domfelte som vurderes overført. (...). Videre fremgår det at aktuell myndighet i mottakerstaten kan ønske denne type opplysninger både for å vurdere om dette er en person de aksepterer å motta (...). Dette reiser flere problemstillinger knyttet både til saksbehandlingen, avgjørelsesmyndighet og til utveksling av personopplysninger.

Målgruppe:

Avslutningsvis har vi følgende innspill til utkastets forslag til målgruppe, pkt. "Hvem skal kunne overføres til straffegjennomføring i annen stat".

Til pkt. "*Innsatte med svært dårlig fysisk eller psykisk helsetilstand eller rusavhengige innsatte som krever behandling av spesialisthelsetjenesten*".

Det legges i høringsforslaget opp til at personer med store helseutfordringer som utgangspunkt ikke skal overføres. Vi synes det er betenkelig at det legges opp til en så høy terskel for at innsattes helsetilstand skal være til hinder for en overføring, jf. kravet om "svært dårlig". Det forutsettes videre at innsatte selv skal medvirke til at saken blir tilstrekkelig opplyst. Vi vil i den forbindelse peke på at vi har mange domfelte med lavt fungeringsnivå, og at det derfor kan være utfordrende å få denne type informasjon og dokumentasjon. Det er også mange innsatte som er negativ til å utlevere helseopplysninger til kriminalomsorgen, uavhengig av om det er i deres interesse eller ikke. Spørsmålet blir da hvordan vi skal vurdere overføringer i tilfeller hvor domfelte oppgir at helsetilstanden hans er til hinder for en overføring, men ikke vil samtykke til

innsyn i helseopplysninger. Det vil være viktig at det sies noe om vurderingstema/hvordan vi skal håndtere denne type saker.

Til pkt. "*Personer med rettigheter til opplæring (til videregående opplæring eller grunnskoleopplæring for voksne) som er i et utdanningsløp*"

Vi antar at dette innebærer at innsatte må benytte rettighetene aktivt for at dette skal være til hinder for en overføring. Det bør presiseres at innsatte med en slik rett skal tilbakeføres til Norge dersom han ønsker å benytte seg av disse rettighetene og dette ikke lar seg oppfylle i annen stat.

Til pkt. "*Innsatte som har oppnådd permisjonstid og som får innvilget permisjoner.*"

Det bør presiseres at innsatte som vurderes som aktuell for permisjon skal tilbakeføres til Norge. Vi finner også grunn å påpeke at manglende fremstillinger vil kunne få betydning for vurderingen av når innsatte kan innvilges permisjon. For å unngå at mangel på fremstillinger vil være til hinder for at innsatte får permisjon, bør innsatte kunne tilbakeføres til Norge også før han innvilges permisjon/oppnår permisjonstid, dersom det vurderes som nødvendig at innsatte gjennomfører fremstillinger før en eventuell permisjon.

Det kan synes som om det i utkastet forutsettes at innsatte som er besluttet utvist ikke innvilges permisjoner. Vi finner grunn til å påpeke at et utvisningsvedtaket inngår som en del av den sikkerhetsmessige vurderingen, men at dette i seg selv ikke er til hinder for at innsatte innvilges permisjon.

Vi viser videre til pkt. 2.4 hvor det fremgår at "innsatte som skal utvises etter straffgjennomføringen, vil kunne gjennomføre en større del av straffen i mottakerstaten". Vi antar at det her menes utenlandske statsborgere som er besluttet utvist.

Til pkt. "*Innsatte som mottar besøk av egne barn*"

Vi synes det er positivt at det legges opp til at innsatte som mottar besøk av egne barn ikke skal overføres. Vi stiller imidlertid spørsmål ved at dette kun omfattes å gjelde egne barn. Vi er av den oppfatning at en tvangsoverføring der innsatte mottar besøk av ektefelle, særkullsbarn eller annen nær familie også vil kunne være problematisk når det gjelder retten til familieliv, som er en gjensidig rett, jf. Grunnloven § 102 og EMK art. 8.

Til første og andre avsnitt s. 17- Momenter i den konkrete vurderingen.

Alder – vi mener det bør være et absolutt forbud mot å overføre innsatte under 18 år til soning i utlandet, jf., Barnekonvensjonen artikkel 37 bokstav c) og de Europeiske fengselsreglene 11.1.

Helsemessige forhold - det bør presiseres nærmere hvilke momenter som inngår i denne vurderingen.

Behov for besøk og kontakt med familien – det bør presiseres nærmere hvilke momenter som inngår i denne vurderingen, herunder hvem sitt behov det siktes til? Innsattes eller familie/barns?

Vi mener videre at det bør presiseres at innsattes språkkunnskaper bør inngå som en del av vurderingen. Det bør være et kriterium for en overføring at innsatte behersker engelsk språk. Det bør også ses hen til språkkunnskapene til den øvrige fangebefolkningen i fengselet, jf. de europeiske fengselsreglene pkt. 87.2.

Det bør sies noe om hvordan vi skal forholde oss i saker der innsatte på beroper seg å ha flyskrekk, og vil sette seg fysisk til motverge for en overføring. Hvordan skal vi gå frem for å undersøke troverdigheten i dette og i hvilken grad vi kan overføre innsatte mot deres vilje der dette påberopes.

Sikkerhetsmessige forhold/INFOFLYT - Innsatte kan være INFOFLYT-registrert av flere ulike årsaker. Felles for disse innsatte er imidlertid at det er særlig viktig med riktig og god informasjonsutveksling rundt innsatte. Av denne grunn mener vi at det kun helt unntaksvis vil være aktuelt å overføre, og at terskelen for dette bør være høy. Det er i denne type saker av særlig viktighet at informasjonen om den innsatte blir korrekt gjengitt og at informasjonen ikke deles i større grad enn absolutt nødvendig. Språkutfordringer, både muntlig og skriftlig, øker faren for at viktig informasjon ikke fanges opp eller forstås likt/blir riktig gjengitt, noe som kan få store konsekvenser i denne type saker.

Med hilsen

Stig Meisler Storvik
assisterende regiondirektør

Brit Kari Kirkeide
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Ullersmo fengsel

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

U.off § 13 offl.

Deres ref:

Vår ref:
201502660-8

Dato:
19.02.2015

OVERSENDELSE VEDR. HØRING OM ENDRINGER I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN

Ullersmo fengsel viser til oversendelse av høringsnotat fra Region Øst den 06.02.15 hvor det bes om at eventuelle uttalelse oversendes innen 18.02.15. Det vises videre til samtale med Kirkeide den 18.02.15 hvor det ble gitt anledning til å oversende uttalelsen i dag, 19.02.15.

Ullersmo fengsel har ingen kommentarer til selve lovendringsforslaget i ny § 1a eller til reglene om rett til helsehjelp under straffegjennomføring i utlandet.

En ønsker imidlertid at det utdypes ytterligere hva det vil innebære dersom domfelte begår en straffbar handling under straffegjennomføringen i annen stat. Det anføres at det er mottakerstatens straffelov som er gjeldende. Hvordan vil dette eksempelvis stille seg i forhold til bruk og oppbevaring av narkotika?

En stiller også spørsmål med hvordan en skal ivareta oppgaven med å kontrollere post og telefonsamtaler til/fra domfelte.

Videre ønsker en å presisere at for å ivareta hensynene under punkt 2.3 bør det tilstrebes å sende ut forhåndsvarsel om overføring til fengsel i utlandet i god tid før en overføring skal finne sted. Dette for at domfelte kan bidra til å opplyse saken best mulig, og dermed bidra til å ivareta egen og egne barns interesse, samt med tanke på å redusere eventuelle feilsendinger til og fra mottakerland.

Etter det er fattet vedtak bør en begrense muligheten for oppsettende virkning, og det bør ikke være enkelt for domfelte å motsette seg en overføring ved f.eks. å påberope seg flyskrekk eller lignende på overføringstidspunkt.

Fengselet har flere andre spørsmål vedrørende saksbehandling, beslutningsmyndighet og resurshensyn, men antar at det vil komme nærmere informasjon om dette innen kort tid. Dette spesielt da det er gitt uttrykk for at det er Ullersmo fengsel som skal drifte et eventuelt "transittmottak" for slik straffegjennomføring i annen stat.

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøksadresse:
Ullersmoavn 5

Telefon: 63 92 73 00
Telefaks: 63 92 73 01
Org.nr: 974 706 806

Kriminalomsorgen region øst
Saksbehandler:
Elin Rike Johansen
E-post: postmottak.ullersmo-
fengsel@kriminalomsorg.no

Med hilsen

Bernt Nordhaug
Fung. fengselsleder

Dette brev er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst

Gjenpart:

- Arkiv

AD. SAK: TILBAKEMELDING PÅ HØRINGSNOTAT OM ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN (STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT MV)–

Oslo fengsel har gjennomgått høringsnotatet som er utarbeidet i forbindelse med at Kriminalomsorgen har behov for mer kapasitet til gjennomføring av straff og varetekt, jf. meld. St. 12 (2014-2015) "Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen" for å se på muligheten til å leie fengselskapasitet i Nederland.

Oslo fengsel vil kun komme med bemerkninger / kommentarer der en finner det aktuelt.

Det fremgår av høringsnotatet at norsk straffegjennomføringslov skal gjelder for straffegjennomføringen, samt at departementet mener at både norske og utenlandske innsatte skal kunne overføres. Fengselet er enig i at det foreligger utfordringer i hvilken innsatt gruppe som skal overføres til straffegjennomføring utenfor Norge. Det må således kartlegges nøye før en beslutter hvilke innsatte som skal/kan være i målgruppen. Oslo fengsel er enig i at:

- Domslengde vil ha betydning. De som vil nærme seg permisjonstiden vil slik Oslo fengsel ser det ikke være i målgruppen for en slik straffegjennomføring. Det vises da særlig til at avtalen mellom Belgia og Nederland der Nederland ikke har akseptert ordinære utganger fra fengselet.
- De som har barn eller omsorg for barn- og får ofte besøk bør en være varsom med.
- Helsemessige utfordringer/ (LAR bruker) kan være utfordring dersom de må mye til sykehus med mer. Selv om departementet har lagt opp til at en kan kjøpe aktuelle tjenester i utlandet vil bruk av slik tjeneste være en sikkerhetsmessig utfordring og svært resursskrevende.
- Utenlandske innsatte, som det skal opprettes utvisningsvedtak på er i målgruppen.

Straffbare forhold begått inne i fengselet:

Utgangspunktet for kriminalitet som begås innen i fengslene er i all hovedsak:

- Skadeverk straffeloven § 291 flg. Kapittel 28.
- Vold og trusler mot offentlig tjenestemann/kvinne, straffeloven §§ 127 og 128
- Narkotika, straffeloven § 162

- Vold og trusler mellom innsatte, straffeloven § 228, 4. fjerde ledd bokstav e og § 227.

Oslo fengsel mener at departementet bør gjennomgå dette punktet en gang til for ytterligere problematisering. Det vises til at utredningsgruppen mener at straffbare forhold som begås i fengselet må behandles etter mottakerstatens (les: Nederland) sin straffe- og straffeprosesslov. Fengselet vil bemerke at en finner dette problematisk da en er kjent med at Nederland blant annet kjører en mer liberal narkotikapolitikk enn Norge. Det vil også være utfordringer for aktuell saksbehandler (fangesaksjurist) å anmelde sakene. Det vil kreve at saksbehandler må ha inngående kjennskap til Nederlandsk lovgivning og da særlig straff- og straffeprosess. En annen problemstilling som kan oppstå er hvordan en løser saken der nederlandsk politi skulle finne og ta ut siktelse eller starte etterforskning, som ender med tiltale og berømmelse av hovedforhandling. Oslo fengsel ser følgende utføringer:

- Hvordan skal en løse opphevelse av taushetsplikten til tjenestemennene, som skal møte i retten? Skille mellom Norske og Nederlandske betjenter?
- Ofte tar det lang tid fra saken anmeldes til saken fremmes for retten.
- Hvor befinner den domfelte seg?
- Hvordan blir det dersom domstolen avsier dom? Skal denne sones i Norsk eller Nederlandsk fengsel?
- Evt. dom vil heller ikke komme frem på norske straffe- og bøteregisteret.

Oslo fengsel mener at en bør se på muligheten for at fengselet i Nederland frem til ytre fengselmur kan ansees å være Norsk territorium. Slik som Norske ambassader i utlandet er. Dette vil føre til at det kun vil være aktuelt å anmelde til Nederlandsk politi der det en innsatt unnviker/rømmer fra fengselet. Slik at de øvrige anmeldelsessakene vil gå til Norsk politi. Dette vil i større grad medføre likebehandling av innsatt gruppen når det gjelder anmeldelse uavhengig om en gjennomfører straff i Norsk eller utenlands fengsel.

Avslutningsvis vil fengselet peke på at det bør avklares på hvilket språk beslutninger og vedtak skal fattes på. Fengselet vil være bemannet med både av norske og nederlandske betjenter, som alle skal benytte verktøyene Doculive og KOMPIS. Kravet til notoritet er viktig.

Tom Engebretsen
Ass. fengselsleder

Margit Katrine Strand
Rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201502660-5

Dato:
19.02.2015

REGION NORDS HØRINGSTILSVAR TIL HØRINGSNOTAT OM ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN (STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT MV.)

Vi viser til Kriminalomsorgsdirektoratets høringsbrev av 04.02.2015.

Kriminalomsorgen region nord har sendt ovennevnte brev og høringsnotat til alle våre enheter. Ingen av våre enheter har kommet med merknader til høringsnotatet.

Generelle merknader

Kriminalomsorgen region nord antar at det vil bli gitt forskrift og retningslinjer som fastslår hvordan straffegjennomføringslovens regler skal håndheves ved straffegjennomføring i utlandet.

Kriminalomsorgen region nord vil innledningsvis fremheve at det er et behov for en mer presis definisjon av anvendelsesområdet for bestemmelsen. Etter ordlyden i forslag til ny § 1 a åpnes det for at domfelte som er dømt til "ubetinget fengselsstraff" kan gjennomføre straffen i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Vi ser at det kan være behov for å presisere hvorvidt det skal være anledning til å gjennomføre straff i utlandet for forvaringsdømte og bøtesonere. Vi antar at gjennomføring av forvaringsstraff i annen stat vil være uaktuelt. Når det gjelder bøtesonere ønsker vi å påpeke at bøtesoning ofte gjennomføres etter endt soning av ubetinget fengselsstraff, og at det vil være lite hensiktsmessig å overføre den domfelte tilbake til Norge for bøtesoning i tilfelle den ubetingede fengselsstraffen gjennomføres i utlandet. På bakgrunn av dette mener vi at det bør vurderes hvorvidt det skal åpnes for bøtesoning i annen stat.

Videre vil vi også fremheve at det bør defineres hvem som har avgjørelsesmyndighet i saker om overføring til straffegjennomføring i annen stat, herunder hvorvidt det i forhold til avgjørelsesmyndighet skal skilles mellom saker om tvungen og frivillig overføring. Kriminalomsorgen region nord antar at straffegjennomføringsloven §§ 6 og 14 vil være gjeldende, men mener at dette bør fremgå klart av regelverket for å unngå eventuell feiltolkning. Vi vil også benytte anledningen til å stille spørsmål ved hvorvidt straffegjennomføringsloven § 14 er tilstrekkelig hjemmel for tvungen overføring til straffegjennomføring i annen stat.

Vi vil i det følgende gi merknader til enkelte av punktene i høringsnotatet.

2.3 Forholdet til menneskerettighetene

Kriminalomsorgen region nord ønsker å bemerke at det er en relativt stor andel av innsatte i norske fengsler som benytter seg av tilbud fra frivillige rettshjelpsorganisasjoner som for eksempel JussBuss, Jusshjelpa m.m. Det må vurderes hvorvidt denne innsattegruppen fortsatt skal ha en reell mulighet til å benytte seg av slike tilbud under straffegjennomføring i annen stat.

2.3.3 Retten til privatliv og familieliv

Kriminalomsorgen region nord legger til grunn at domfelte skal ha mulighet til å motta besøk under straffegjennomføring i annen stat.

Det fremgår av høringsnotatet pkt. 2.3.3 femte avsnitt at innsattes mulighet til samvær med familie og barn alltid vil bli begrenset ved gjennomføring av ubetinget fengselsstraff. Videre fremgår det av samme avsnitt at det er store geografiske avstander i Norge og ikke alle har mulighet til å gjennomføre fengselsstraffen i nærheten av familie og annet nettverk. Til dette vil vi bemerke at det er en vesentlig forskjell på den geografiske avstanden som oppstår ved straffegjennomføring i Norge og ved en straffegjennomføring i annen stat. Dette også sett i sammenheng med nærhetsprinsippet.

Vi ønsker å fremheve viktigheten av at domfelte må ha en reell mulighet til å motta besøk også ved straffegjennomføring i annen stat. I forhold til dette stiller vi spørsmål ved hvordan det skal legges til rette for dette. Videre ser vi at regelverket bør ha en konkret angivelse av hvem som skal dekke reisekostnadene til de som skal besøke domfelte som gjennomfører straff i annen stat.

2.4.4 Domfelte og innsattes rettigheter og plikter, jf. utkast til ny § 1a annet og tredje ledd

Kriminalomsorgen region nord stiller spørsmål ved hvorvidt det er tilsiktet at det i dette punktet omtales både domfelte og innsatte. Dette sett hen til at ny § 1a etter en normal språklig forståelse av ordlyden kun gjelder domfelte.

2.4.5 Særlig om utveksling av helseopplysninger mellom helsepersonell i mottakerstaten og helsepersonell i Norge

I følge dette punktet vil utveksling av taushetsbelagt informasjon fra norsk til utenlandsk helsepersonell baseres på samtykke fra pasienten/domfelte. Det presumeres samtykke fra pasienten/domfelte slik at informasjon som er nødvendig å gi kan gis, med mindre pasienten/domfelte motsetter seg utveksling av informasjon. Kriminalomsorgen region nord vil vise til at mottakerstaten skal akseptere å motta domfelte jf. pkt. 2.4.3 andre avsnitt. Dersom mottakerstaten ber om helseopplysninger om domfelte før de aksepterer å ta i mot ham, vil domfeltes mulighet til å motsette seg utveksling av helseopplysninger kunne føre til at han kan trenere/stanse overføringen. Det bør søkes å unngå at domfelte i praksis kan ha mulighet til å stanse overføringen ved å påberope seg rett til å nekte innsyn i opplysninger om hans helsetilstand.

2.4.6 Nærmere om innholdet i straffegjennomføringen

Kriminalomsorgen region nord ønsker å fremheve at målgruppen for straffegjennomføring i annen stat fremstår som snever, og at det av den grunn kan være vanskelig å finne aktuelle kandidater. Når det gjelder de ulike begrensningene vil vi påpeke at det må presiseres hva som

ligger i "svært dårlig fysisk eller psykisk helsetilstand". Når det gjelder innsatte som mottar besøk av barn antar vi at dette gjelder mindreårige barn. Vi mener at det bør presiseres ytterligere hva det vil si å motta besøk av egne barn, herunder at det bør presiseres hvorvidt det skal være krav om at det må foreligge samværsavtale, omsorgsavtale, og/eller krav til at domfelte mottar regelmessig besøk av barn dersom han gjennomfører straff i Norge. Videre bør det vurderes om fosterbarn og stebarn er å forstå som "egne barn".

2.4.7 Forskriftshjemmel for unntak

Kriminalomsorgen region nord foreslår at forskriftshjemmelen omformuleres til å lyde:

*"Departementet kan i forskrift fastsette de unntak fra **og presiseringer til** denne loven som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i annen stat etter første ledd."*

4 Oversikt over lovendringsforslagene

Kriminalomsorgen region nord stiller spørsmål ved om § 1a tredje ledd, første punktum er å anse som en begrensning eller utvidelse i forhold til annet ledd. Dersom dette ikke er tilfelle mener vi at § 1a tredje ledd, første punktum fremstår som overflødig.

Kriminalomsorgen region nord

Torill Holsvik Høyem
ass. regiondirektør

Ingrid Cappelen
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201502660-7

Dato:
20.02.2015

HØRING- ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN, HJEMMEL TIL STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN I ANNEN STAT

1. Innledning

Det vises til brev av 04.02.2015 fra KDI, hvor forslag til endringer i straffegjennomføringsloven er sendt på høring i kriminalomsorgens regioner. Høringsfristen utløper den 20.02.2015.

Region vest har sendt forslaget til alle enheter i regionen. Under henvisning til de juridiske spørsmål som forslaget reiser, har region vest drøftet innholdet i høringen med juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen. Region vest har mottatt tilbakemeldinger fra Vik fengsel, Bergen fengsel, Hordaland friomsorgskontor og Sogn og Fjordane friomsorgskontor. Det vil bli redegjort for tilbakemeldingene avslutningsvis.

Innledningsvis bemerker region vest at forslagets innhold innebærer svært omfattende og inngripende konsekvenser for innsatte. Høringen omhandler muligheten for å sende innsatte til utlandet for å sone hele eller deler av dommen, i ytterste konsekvens uten samtykke fra innsatte. Region vest bemerker at en overføring av innsatte uten samtykke bærer preg av deportasjon, og kan for innsatte oppleves som en betydelig tilleggsbelastning i tillegg til selve frihetsberøvelsen. De vidtrekkende konsekvenser som forslaget innebærer burde etter region vest sin oppfatning fått betydning for høringsfristens lengde. Høringsfristen er svært kort, og høringsforslaget reiser mange problemstillinger.

2. Region vest sine synspunkter

Region vest sitt standpunkt er at kapasitetsutfordringene må løses ved bruk av andre virkemidler enn overføring av innsatte for soning av dom i utlandet. Alternative virkemidler er å øke kapasiteten ved utvidelse av antallet lukkede plasser i Norge, samt mer effektive avtaler om soningsoverføring etter eksisterende regelverk. Region vest er innforstått med kapasitetsutfordringene i dag. Det er imidlertid en grunnleggende forutsetning at den foreslåtte ordning ikke må bryte med forutsetninger i Grunnlov, lov eller de menneskerettslige forpliktelser.

De menneskerettslige forpliktelser er inkorporert som en del av norsk rett. Dette understreker hvilken sterk posisjon de aktuelle rettigheter har. Region vest er av den oppfatning at høringens innhold reiser svært problematiske spørsmål i så henseende. Region vest bemerker at plassproblematikk ikke er en ny problemstilling, og vi reiser spørsmålsteget ved om plassproblematikk i seg selv kan berette så inngripende tiltak mot innsatte som forslaget innebærer.

I høringens punkt 2.3 er forholdet til menneskerettighetene diskutert, herunder forbudet mot diskriminering. Det fremkommer at forutsetningen for en leieavtale er at de fysiske forholdene i det aktuelle fengselet er tilfredsstillende, og ikke avviker i stor grad fra norsk standard. I tillegg skal de innsatte som overføres dit ikke behandles på en måte som er i strid med menneskerettighetene. I den anledning er det blant annet vist til Grunnloven § 98, som forbyr usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling. I høringen presiseres det flere steder at innsatte som overføres skal ha rett til likeverdige tilbud, og at dette skal gjennomføres blant annet gjennom innkjøp av tjenester. Det legges videre til grunn at det skal etableres forvaltningssamarbeid, blant annet gjennom nederlandske helsemyndigheter.

Region vest bemerker at det er et grunnleggende utgangspunkt at alle innsatte skal ha rett til et likeverdig soningstilbud, og at oppfyllelsen av dette må skje gjennom de virkemidler som kriminalomsorgen har til rådighet. Dette må gjelde uavhengig av hvilken tilknytning den innsatte har til Norge. Straffegjennomføringsloven § 2 slår fast at *"Straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, som motvirker nye straffbare handlinger, som er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold."* Dette danner grunnlaget for det tilbakeføringsarbeidet som straffegjennomføringsloven pålegger kriminalomsorgen.

Region vest mener at forslaget står i motstrid til diskrimineringsforbudet og prinsippene i straffegjennomføringsloven. Region vest mener at det vanskelig kan etableres et tilbud i Nederland som reelt sett innebærer et likeverdig tilbud sammenlignet med innsatte som soner i Norge. Den geografiske avstanden i form av soning i et annet land innebærer i seg selv et brudd med nærhetsprinsippet. Region vest bemerker at nærhet til familie og aktuelle forvaltningsorganer er en grunnleggende forutsetning for at innsatte skal gis mulighet til å planlegge løslatelse og en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført dom. At innsatte i Norge kan ha lange avstander til sin familie og forvaltningsorganer, er etter region vest sin oppfatning i seg selv ikke et moment som kan begrunne overføring til annen stat. Region vest er av den oppfatning at rammene rundt straffegjennomføringen endrer seg i vesentlig grad i kraft av at innsatte overføres til soning i annet land. Det forhold at fengselet delvis skal bemannes med norske ansatte og ha en norsk leder, endrer ikke region vest sin oppfatning på dette punktet.

Rammene rundt en straffegjennomføring vil endres ved straffegjennomføring i annen stat, både gjennom avstand til familie, samarbeidspartnere, utfordringer knyttet til språkproblematikk, og store begrensninger gjennom utganger fra fengselet. Straffegjennomføringsloven § 41 legger til grunn at kriminalomsorgen i god tid skal forberede og bidra til å legge til rette for prøveløslatelse. Dette innebærer at tilbakeføringsarbeidet er en fortløpende prosess, uavhengig av når innsatte oppnår permisjonstid. Som eksempel nevnes ansvarsgruppemøter hvor aktuelle etater deltar.

Region vest stiller seg videre undrende til at det i høringen uttrykkes at det ikke anses hensiktsmessig å etablere et permanent opplæringstilbud i fengselet. Dette kan slik region vest ser det innebære et brudd på diskrimineringsforbudet. Innsatte kan ha rett til opplæring selv om de på tidspunktet for soningsstart ikke er i et utdanningsforløp. Det vises også til at

departementet oppfordrer til bruk av flest mulig frivillige overføringer uavhengig av målgruppe. Dette understreker behovet for etablering av permanente utdanningstilbud. Region vest understreker også at frivillige overføringer ikke kan begrunne et dårligere tilbud sammenlignet med tilbudene som gis i et norsk fengsel.

Region vest merker seg at forslaget presiserer at mottakerstaten er interessert i at utganger i form av permisjoner og fremstillinger reduseres til et minimum. Selv om innsatte ikke har oppnådd permisjonstid, kan fremstillinger være et sentralt virkemiddel som ledd i en tilbakeføring til samfunnet. Forslaget synes dermed å legge til grunn et dårligere tilbud for de innsatte på dette punktet.

Videre er det i forslaget lagt til grunn at *"Innsatte som skal tilbakeføres til det norske samfunnet skal i utgangspunktet bare skal sone i annen stat på begynnelsen av soningstiden, og deretter tilbakeføres til Norge for videre progresjon."* Slik ordlyden er utformet, er det uklart hvor stor del av straffen som tenkes gjennomført i utlandet. Dette gir liten grad av forutberegnelighet for innsatte. I tillegg synes forslaget å åpne opp for unntak, jfr. ordlyden "som hovedregel". Dette innebærer, slik region vest oppfatter forslaget, at det kan tenkes tilfeller hvor oppholdet for innsatte kan vare over lengre tid enn utgangspunktet tilsier. Et eksempel kan være hvor plassituasjon i Norge er til hinder for overføring. Sistnevnte kan innebære at tilbakeføringsarbeidet blir forsinket eller hindret som følge av senere tilbakeføring til Norge, og kan dermed innebære et brudd på diskrimineringsforbudet. Region vest bemerker også at uklarheter rundt hvilke utgangspunkter og kriterier som gjelder på dette punktet, kan føre til ulik behandling i enkeltsaker som ikke er saklig begrunnet.

Høringen synes videre å trekke et skille mellom innsatte som skal tilbakeføres til Norge etter endt straffegjennomføring, og innsatte som har et utvisningsvedtak som skal effektueres etter endt dom. I utvalgskriteriene er det lagt til grunn at innsatte som ikke har rettigheter etter opplæringsloven kan overføres. I praksis vil dette innebære utenlandske innsatte uten lovlig oppholdsstatus i Norge. Region vest reiser spørsmålsteget ved om manglende tilknytning til Norge i seg kan begrunne at en større del av dommen skal sones i utlandet, sammenlignet med andre innsatte. Det bemerkes at utenlandske innsatte er en uensartet gruppe, som kan ha svært sammensatte behov. Under henvisning til det som er sagt over, oppstår spørsmålet om dette innebærer et brudd på diskrimineringsforbudet.

Et annet aspekt som region vest stiller spørsmålsteget ved, er om nederlandske myndigheter vil stille krav om spesielle sikkerhetstiltak for å hindre sviktfare eksempelvis i form av at innsatte rømmer fra fengsel. Slike tiltak kan i så tilfelle føre til at innsatte soner under strengere forhold enn nødvendig, og kan på den måten innebære et brudd på diskrimineringsforbudet.

Region vest merker seg at det i forslaget er henvist til avtale mellom Nederland og Belgia. Etter region vest sin oppfatning er avtaleinngåelse mellom disse landene i seg selv ikke et argument for inngåelse av avtale mellom Norge og Nederland. Det vises til at Nederland og Belgia er tettere geografisk og kulturelt forbundet, og at avtalen mellom disse landene dermed ikke naturlig har overføringsverdi for Norge.

Høringen gjelder overføring av innsatte til Nederland. Innledningsvis presiseres imidlertid departementet at også andre land på sikt kan være aktuelle avtalepartnere. Region vest bemerker at ordlyden i forslaget synes å ha den mulige konsekvens at ordningen med soning i utlandet utvides over tid. Dette synes å stå i motstrid til punkt 2.1 i høringen, hvor løsningen med leie av fengselsplasser i Nederland presenteres som en midlertidig løsning som vil gi stor effekt på kort sikt. Region vest er av den oppfatning at målgruppen for utsendelse bør begrenses i størst mulig

grad, og at hovedregelen bør være at overføring baserer seg på samtykke fra innsatte. Som nevnt innledningsvis, bør det primære fokuset være å øke kapasiteten i Norge.

De foreslåtte endringene i straffegjennomføringsloven legger til grunn en vid fullmakt, jfr. ordlyden *"Departementet kan i forskrift fastsette de unntak fra denne loven som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i en annen stat etter første ledd."* Region vest reiser spørsmålsteget ved om så inngripende endringer kan fastsettes på forskriftsnivå. Region vest er under enhver omstendighet av den oppfatning at det i ordlyden må presiseres at ordningen er betinget av at det etableres likeverdige tilbud.

I høringen er reglene om ansattes taushetsplikt berørt. Departementet legger til grunn at mottakerstatens tjenestemenn utfører arbeid for norsk kriminalomsorg, og at bestemmelsen i straffegjennomføringsloven § 7 bokstav h kommer til anvendelse. Region vest reiser spørsmålsteget ved om norsk straffegjennomføringslov kan forplikte nederlandske ansatte som forutsatt i høringen. Slik region vest ser det, må taushetsplikten springe ut fra det ansettelsesforholdet som de nederlandske ansatte allerede har etablert med sin arbeidsgiver og som er regulert av nederlandsk rett.

Region vest er av den oppfatning at høringens punkt om helsehjelp til innsatte reiser mange problemstillinger. I høringen presiseres det at de norske reglene i helsepersonelloven og pasient- og brukerrettighetsloven ikke gjelder når helsehjelpen ytes i Nederland. Det er mottakerstatens regler om helsehjelp som er gjeldende, samt mottakerstatens tilsynsorganer som skal føre tilsyn med helsepersonellens yrkesutførelse og gjennomføringen av helsehjelpen. Det presiseres i høringen at *"Det vil kunne være noen ulikheter mellom mottakerstatens regelverk og de norske reglene på dette området."*

Region vest bemerker at det i høringen ikke er kommentert hvilke ulikheter konkret som foreligger mellom de ulike landenes helsetilbud, og at det derfor er vanskelig på forhånd å vurdere hvilke konsekvenser en overføring vil få for en innsatt. Om en overføring vil innebære brudd på diskrimineringsforbudet, er dermed vanskelig å forutse med den informasjon som foreligger i høringen. Høringen presiserer at norske myndigheter skal ha plikt til å sørge for at innsatte som soner i utlandet skal få tilbud om helsetjenester som er likeverdige med de tjenester som innsatte ville hatt krav på i Norge. Region vest stiller imidlertid spørsmålsteget ved hvordan dette skal gjennomføres i praksis på en måte som sikrer at innsatte reelt sett får et likeverdig tilbud. Det bemerkes at den kontrollfunksjon som Statens helsetilsyn kan utøve med norske helsetjenester i et slik tilfelle er kraftig begrenset. Departementet påpeker at *"Tilsynet vil følgelig måtte bli av relativt overordnet og systemmessig karakter."* Den innsatte må i så tilfelle forholde seg til mottakerstatens helsemyndigheter. Dette innebærer at innsatte som soner i utlandet stilles overfor andre utfordringer sammenlignet med innsatte i Norge. Tatt i betraktning at innsatte må forholde seg til mottakerstatens regelverk og klagesaksbehandling, samt de språkutfordringer dette innebærer, kan innsatte oppleve at deres rettigheter og reelle overprøvningsmuligheter fremstår som illusoriske.

Region vest merker seg høringens forslag om at innsatte med omfattende helseproblematikk eller behov for spesialisthelsetjenester kan tilbakeføres til Norge. Dette er forhold som kan aktualisere seg med kort frist. Region vest presiserer at dersom denne muligheten skal ha et reelt innhold, forutsettes det at norske fengsler har ledig kapasitet slik at innsatte på kort varsel kan returneres til Norge. Dette må i så tilfelle gjenspeile seg i beleggfastsettelsen, slik at norske fengsler har ledig kapasitet for innsatte som må returneres til Norge grunnet helsemessige behov. Et annet spørsmål som oppstår, er hvilken terskel som skal gjelde for retur til Norge. Hvilke grunner kan

tilsi retur utover helsemessige behov? Kan eksempelvis velferdspermisjon eller ønske om § 12 soning tilsi overføring? Terskelen for tilbakeføring må konkretiseres.

Bergen fengsel har den senere tid opplevd store utfordringer med innsatte som har hatt omfattende helseproblematikk. De aktuelle innsatte har ved flere anledninger vært utelukket fra fellesskapet og har vært innsatt på sikkerhetscelle. Dette har vært svært vanskelige saker å håndtere. I denne prosessen har det vært nødvendig å gjennomføre flere møter med fengselet. Dette gjelder eksempelvis ved vurderingen av om region vest skulle opprettholde vedtak om bruk av sikkerhetscelle utover 3 dager. Dette er forhold som vanskelig kan gjennomføres på en effektiv måte for innsatte som soner i annet land, og bruk av tvangsmidler er et svært inngripende tiltak.

Region vest bemerker at dersom forslaget vedtas, bør mulighetene for å gjennomføre fremstillinger og velferdspermisjoner styrkes for gruppen som overføres. Det bør etableres et permanent opplæringstilbud i det aktuelle fengselet. Region vest er av den oppfatning at det bør utarbeides klare kriterier for hvor lenge oppholdet i utlandet skal vare, og det bør vurderes om det skal gjelde en maksimal grense oppholdet varighet. Det bør også presiseres hvor lang tid i forveien av forventet løslatelse innsatte senest bør tilbakeføres til Norge. Videre bør det legges til grunn en lav terskel for at innsatte tilbakeføres til Norge, eksempelvis hvor det inntreffer forhold av helsemessig eller familiær karakter som understreker viktigheten av å sone i nærheten av hjemstedet. Region vest er av den oppfatning at innsatte som har kontakt med barn eller familie ikke bør overføres, uavhengig av deres tilknytning til Norge. Overføring bør være betinget av samtykke fra innsatte, og primært gjelde dommer av helt kort varighet. I disse tilfellene kommer ikke problemstillingene som tilbakeføringsproblematikk og kontakt med familien på spissen slik som ved dommer med lang varighet. Så vidt region vest oppfatter forslaget, skal forvaringsdømte ikke være en del av personkretsen som kan overføres.

3. Tilbakemeldinger fra enhetene

Som nevnt innledningsvis, har det kommet tilbakemeldinger fra enhetene om forslaget. Hordaland friomsorgskontor har ingen merknader til forslaget. Vik fengsel savner kostnadsinformasjon rundt forslaget i høringen, og påpeker at forslaget innebærer at Norge investerer i distriktpolitikk i utlandet. Det vises i denne forbindelse til at den aktuelle kommunen er en fraflyttingskommune med 800 innbyggere grunnet redusert belegg i det aktuelle fengselet. Forslaget innebærer at den aktuelle kommunen blir en vekstkommune, på bekostning av kommuner i distriktsnorge. Det vises videre til at plassproblematikken har vært en kjent problemstilling over lang tid, og at det foreligger planer om utvidelse av fengselskapasiteten i Norge. Vik fengsel er av den oppfatning at kapasiteten må økes i Norge. Det anmerkes også at midlertidige tiltak har en tendens til å bli permanente.

Bergen fengsel bemerker at personkretsen som kan bli aktuell for overføring bør være snever, og begrense seg til utenlandske innsatte uten tilknytning til Norge. Fengselet viser til at ordningen for både norske og utenlandske innsatte kun bør gjennomføres etter samtykke fra den innsatte. Dette innebærer at utenlandske innsatte uten tilknytning til Norge og med utvisningsvedtak ikke bør overføres uten samtykke dersom de har jevn kontakt med familie som besøker dem i fengselet.

Sogn og Fjordane friomsorgskontor påpeker viktigheten av at rettsikkerhet og likhet for alle innsatte blir ivaretatt. Selv om disse forholdene er drøftet i høringen, stiller friomsorgskontoret spørsmålsteget ved om gjennomføring av forslaget i praksis fører til at tilbakeføringstilbudet blir dårligere. Det vises til at vellykkede tilbakeføringsprosesser og rehabilitering må ha en forankring i hjemkommunen, og at tilbakeføringsarbeidet starter allerede når den innsatte møter

til soning. Det er også reist spørsmålstegn ved hvordan utvelgelsen av innsatte som skal overføres skal skje. Sogn og Fjordane friomsorgskontor er av den oppfatning at plassproblematikken bør løses ved å finne varige og gode tiltak i Norge, både på kort og lang sikt.

Som nevnt innledningsvis, reiser forslaget mange problemstillinger. Region vest har innenfor den korte tidsrammen bemerket noen av de problemstillinger som forslaget utløser.

Med hilsen

Leif Waage
ass. regiondirektør

Karina Hoff
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
2015/02660-10/008

Dato:
20.02.2015

HØRING - ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN, HJEMMEL TIL STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT

Det vises til høringsbrev datert 04.02.15 om ovennevnte. Høringsnotatet er sendt ut til alle våre enheter, men vi har ikke fått tilbakemeldinger utover muntlige tilbakemeldinger på enhetsledermøte og assisterende fengsel og friomsorgsledermøte.

Vi har ikke merknader til selve ordlyden i forslaget til ny § 1a i straffegjennomføringsloven.

Prinsipielt er det uheldig at man må ut av landet for å løse nasjonale utfordringer med manglende fengselskapasitet. Straffegjennomføring i utlandet bør derfor være en kortsiktig løsning som ikke gjøres uten at man samtidig bygger ut fengslene og fengselskapasiteten i Norge for å løse de utfordringene kriminalomsorgen nå har med for høyt belegg, soningskø og mangel på varetektsplasser.

Tilbakemeldingene vi har fått når det gjelder målgruppen for overføring er gjennomgående skeptiske til at man klarer å finne tilstrekkelige kandidater til å fylle opp 242 plasser. Lange varetektsopphold, mange syke og høy andel rusavhengige innsatte gjør at det vil være vanskelig å finne tilstrekkelig antall kandidater. Dette gjør at det blir desto viktigere at fengselet i utlandet har soningsforhold som gjør det attraktivt å dra ditt frivillig og at innsatte bli der over lang tid. At fengselet har god materiell standard, høy bemanningsfaktor og gode sysselsetting/aktivitetstilbud blir viktig. I en forskrift bør det også være muligheter for å gi innsatte goder som norske innsatte ikke har.

Samtidig bør det i regelverket gis enda tydeligere hjemmel for å overføre med tvang. Etter vårt syn bør det tas inn en egen bestemmelse om tvangsoverføring til straffegjennomføring i utlandet i straffegjennomføringsloven § 14.

Med hilsen

Bjørn Krogsrud
regiondirektør

Erling Fæste
assisterende regiondirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Fra: Lisa Johnsen [Lisa.Johnsen@krus.no]
Sendt: 20. februar 2015 13:30
Til: Postmottak for KDI
Kopi: Hans-Jørgen Brucker
Emne: HØRING - ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN, HJEMMEL TIL STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT

Kriminalomsorgsdirektoratet Kristina Vee Læg Reid

Deres ref:

Vår ref:
2015/02660-11/008

Dato:
20.02.2015

HØRING - ENDRING I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN, HJEMMEL TIL STRAFFEGJENNOMFØRING I ANNEN STAT

KRUS har ikke kommentarer til ordlyden i lovforslaget, men stiller spørsmål om tredje ledd i lovforslaget er overflødig. Begrunnelsen er at det omhandler tilbud om helsehjelp. I annet ledd sies det at innsatte skal ha likeverdige rettigheter og plikter som innsatte i norske fengsler. Dette kan oppfattes til også å omfatte helsehjelp.

Konsekvensene av lovforslaget kan føre til utfordringer. Noen reaksjoner fra KRUS er gjengitt under.

Kommentarer til første ledd i lovforslaget

Det kan reises prinsipielle innvendinger mot at en stat overfører viktige deler av ansvaret for straffegjennomføring for dømte personer til et annet land.

I høringsutkastet vises det til at norsk straffegjennomføring i et annet land skal kunne skje uavhengig av domfeltes samtykke (s 8). Departementet sier at de er av den oppfatning at det bør legges opp til frivillige overføringer uavhengig av målgruppe (s. 17). Praksis bør være i tråd med departementets oppfatning slik at frivillighet bør være rådende ved eventuelle overføringer til soning i annet land.

Dersom overføring av innsatte finner sted uten samtykke, kan det oppfattes som rettssikkerhetsmessig betenkelig at norske myndigheter underlegger norske statsborgere et annet lands jurisdiksjon og på den måten dermed berøver dem de rettssikkerhetskrav og -garantier som følger av norsk strafferettspleie. Dette gjelder både ved domstolenes vurderinger av handlingens straffverdighet og under den straffeprosessuelle saksgangen.

Det vil være utfordringer knyttet til kommunikasjon på sitt eget morsmål med tjenestepersonell som gjennom daglig myndighetsutøvelse håndhever straffegjennomføringsloven. Selv om det vil være norsk personell i fengselet, også jurister, vil det være ekstra vanskeligheter knyttet til retten til å ivareta sin rettsstilling. Dette innebærer å kunne gjøre sin rett gjeldende der og da i den konkrete situasjonen hvor myndighetsutøvelsen finner sted, og ikke bare i ettertid i form av en skriftlig klage.

Kommentarer til annet ledd

Det er enighet om prinsippet om likeverdige rettigheter for dem som overføres. I praksis kan dette bli vanskelig å oppnå. Det kan heller ikke nå forutses alle områder der eventuell forskjellsbehandling kan oppstå som følge av lovendringen. Strgjfl. § 3 sier for eksempel at innholdet skal bygge på tiltak kriminalomsorgen har til rådighet for å fremme domfeltes tilpasning til samfunnet og at soningsprogresjon i prinsippet skal være tilgjengelig for alle domfelte. Høringsnotatet åpner imidlertid for at dette tilbudet ikke vil gjelde utenlandske innsatte som ikke skal tilbakeføres til Norge. Det er et spørsmål om straffegjennomføringslovens ordlyd åpner for en slik forskjellsbehandling. Straffegjennomføring i annen stat forplikter til samme innhold i straffegjennomføringen som i Norge.

Et annet eksempel på forskjellsbehandling er den generelle målsettingen om motivasjons- og endringsarbeid, som ansatte i etaten er forutsatt å drive med overfor domfelte, og som de også er opplært til. I høringsnotatet (s. 15 og 16) legges det opp til at tjenestetilbudet også innenfor motivasjons- og endringsarbeid skal være likt det som tilbys i Norge. Det kan synes problematisk å kunne yte en likeverdig tjeneste innenfor disse områdene i samme grad som ansatte i norske fengsler. Språk kan også her være en kompliserende faktor. Etter straffegjennomføringslovens bestemmelser har kriminalomsorgen plikt til å legge til rette for et helhetlig og sammenhengende læringsmiljø, der rehabiliterende og sikkerhetsmessige tiltak gjensidig supplerer hverandre.

Straffegjennomføringsloven er en rammelov som krever omfattende bruk av skjønn. Selv om loven skal håndheves i henhold til internasjonale menneskerettigheter, er det likefullt i stor grad den norske samfunnsmessige virkeligheten og forståelsen av den som skal legges til grunn ved skjønnsutøvelsen. Hensynet til et likeverdig tilbud tilsier at en norsk virkelighetsforståelse og norske verdier også legges til grunn når norsk straffegjennomføring gjennomføres i en annen stat. Dette krever inngående kunnskap om norske samfunnsforhold og en kvalitativt god utdanning som gir denne typen kunnskap og forståelse.

Lovvalg ved bruk av tvangsmidler

Rettsikkerhet er en grunnpilar og viktig kjerneverdi for kriminalomsorgen. Domfelte har krav på en straffegjennomføring som sikrer den enkelte rettsbeskyttelse av deres frihet, integritet og likeverd.

Domfelte som skal gjennomføre straff i en annen stat, vil kunne få en svakere rettsstilling enn domfelte som gjennomfører straff i Norge. Ett eksempel er norske tilsynsmyndigheter som skal føre kontroll med den makt- og myndighetsutøvelsen som finner sted ved gjennomføring av straff i et annet land. Disse forholdene gjør denne gruppen svært sårbar og bør derfor ha et særskilt rettslig vern som sikrer at de tilbys samme sikkerhetsmessig forsvarlige straffegjennomføring mot integritetskremler.

I ytterste konsekvens kan bruk av tvangsmidler ha dødelig utgang. Når det gjelder spørsmålet om lovvalg ved bruk av tvangsmidler antar departementet at Norge må akseptere at mottakerstatene selv vil ha hånd om enkelte forhold knyttet til sikkerheten. Dette begrunnes i at mottakerstatene har ansvar for sine tilsatte og for sivilbefolkningen. Transportsituasjoner nevnes som et slikt eksempel.

Ved de verdimeslige avveiningene som skal gjøres ved et rettsanvendelses- og forvaltnings-skjønn, er det en fare for at myndighetspersoner i den stat hvor de er hjemmehørende ved sin makt- og myndighetsutøvelse legger størst vekt på sikkerhetshensynet til sine egne lands borgere, og til sine egne kollegaer og tilsatte, framfor sikkerhetshensynene til for eksempel norske statsborgere som er pålagt å gjennomføre straff i deres stat. Da følger det av bestemmelsene i EMK art. 1 og 2 at norske myndigheter har et særskilt ansvar ved lovgivning å treffe positive tiltak som sikrer både livet til sitt eget lands borgere samt utenlandske domfelte som gjennomfører straff med utgangspunkt i straffegjennomføringsloven.

Det kan være problematisk i forhold til våre statlige og folkerettslige forpliktelser at vi på enkelte områder fraskriver oss jurisdiksjonen over personer som vi har et overordnet rettslig ansvar for.

Kommentarer til tredje ledd

Det kan bli vanskelig i praksis for tilsynsorganene å kunne føre tilfredsstillende tilsyn med både helsetjenester og andre tjenester i utlandet, blant annet på grunn av behovet for innsyn i både norske og utenlandske dokumenter, som vil kreve oversettelse før behandling. Det er også lett å tenke seg at innsatte vil være i tvil om en eventuell klage skal fremmes til hjemlandet eller til mottakerlandet.

Kommentarer til fjerde ledd

Hjemmelen for å kunne formulere unntak fra loven i forskrifts form, fremstår som meget vidtgående, jf. formuleringen «(..) som er *nødvendige* for at straff kan gjennomføres i annen stat». I bestemmelsen foreslås det at departementet kan fastsette de unntak som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i en annen stat. Denne delegasjon av lovgivningsmyndighet som her foreslås til et underliggende forvaltningsorgan kan fremstå som rettssikkerhetsmessig betenkelig. Hvordan straff gjennomføres på vegne av det norske samfunnet, herunder hvilket innhold den skal ha, bør være underlagt Stortingets demokratiske kontroll.

I høringsutkastet vises det til at med bakgrunn i varierende forhold i de forskjellige mottakerstatene vil det måtte foretas tilrettelegginger for å sikre at norsk straffegjennomføring i et annet land får det kvalitativt samme innholdet og tilbudet som norsk straffegjennomføring i Norge. Det bør avklares om Stortinget bør foreta de nærmere samfunnsmessige og verdimeslige valgene om hvilke lovendringer som er nødvendige for at straffegjennomføring i et annet land skal være likeverdig med alternativ straffegjennomføring i Norge.

Avsluttende merknader

Et viktig tiltak mot å beskytte innsatte mot overgrep og integritetskrenkelse er å sikre at det til enhver tid finnes tilstrekkelig med personalressurser med kompetanse til å vurdere virkningene av sine handlinger.

Med hilsen

Hans-Jørgen Brucker

Dette brev er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.